

KERPEL-FRONIUS BALÁZS¹ – NAGY ÁDÁM²

REGIONÁLIS CIVIL JELENLÉT ÉS CIVIL CENTRUM- PERIFÉRIA LEJTŐ A NAGYMINTÁS IFJÚSÁGKUTATÁSOK ALAPJÁN

ABSZTRAKT

Az ezredforduló óta megvalósuló nagymintás (8000 fős) kérdőíves ifjúságkutatási program – amely a 15-29 éves korosztály élethelyzetét igyekszik négyévenként rögzíteni – részben alkalmas eszköz, hogy átfogó képet fessen a magyar fiatalokról. Cikkünkben ezen nagymintás ifjúságkutatási adatok civil attitűddel, civil társadalomhoz való viszonytal kapcsolatos adatait vesszük alapul. A civilekkel kapcsolatos adatokat több jellemző szerint vizsgálták már, de a térbeli egyenlőtlenségeket tekintetbe vevő elemzés (regionalitás, centrum-periféria) nem kapott még nyilvánosságot. Elsősorban azt vizsgáltuk, hogy a regionalitás és – mind földrajzi, mind társadalmi, mind gazdasági – centrum-periféria lejtő miképp jelenik meg, a civil szervezeti részvételben, az idő- és pénzadományokban és a civilek iránti bizalomban.

Kulcsszavak: *magyarországi régiók, centrum-periféria lejtő, szociodemográfiai jellemzők, bizalom a civil szervezetekben, idő és pénzbeli adományok, civil szervezeti tagság*

Bevezetés

Bár a civilség fogalma eltérő jelentéssel bírt különböző korszakokban, de konszenzusosnak tekinthető az a vélemény, amely szerint a civil mivolt nélkülözhetetlen a modern demokráciák működésének szempontjából, hiszen szerepe szerint olyan aktornak tekinthető, amely képes konfliktusokat kezelni a társadalom, illetve a politika között (Keane, 2004). A civilitás vizsgálatok ebből kifolyólag különösen érdekesek lehetnek az olyan „fiatal demokráciák” esetében, mint amilyenek hazánk tekinthető, és kiváltképpen fontos, szükséges lehet a longitudinális vizsgálatok adatainak összevetése, elemzése.

A jól működő demokráciák vizsgálatakor megfigyelhető gyakorlat – de legalábbis célként fogalmazódik meg – a fiatal korosztály döntéseibe való bevonása,

---

¹ Szociológia szakos mester hallgató, Szegedi Tudományegyetem

 0009-0009-7750-4550

² Kutatási igazgató, Excenter Kutatóközpont

 0000-0001-7009-2228

DOI: 10.15170/PSK.2022.03.02.05

szervezeti, közéleti aktivitásra való buzdítása. Ezt a társadalmi feladatot azonban a kormányok jobbra nem képesek közvetlenül ellátni, ez – a fiatal korosztállyal kevésbé formalizált, aktívabb kapcsolatban lévő – civil szervezeteken intézményeken, programokon keresztül sokkal eredményesebben valósulhat meg (Williamson, 2002, Oross – Monostori, 2018).

Az ezredforduló óta megvalósuló nagymintás (8000 fős) kérdőíves ifjúságkutató program – amely a 15-29 éves korosztály élethelyzetét igyekszik négyévenként rögzíteni (Ifjúság2000, Ifjúság2004, Ifjúság2008, Magyar Ifjúság 2012, Magyar Ifjúság Kutatás 2016, Magyar Fiatalok 2020) – részben alkalmas eszköz, hogy átfogó képet fessen a magyar fiatalokról (Szabó et al., 2002; Bauer – Szabó, 2005; Bauer – Szabó, 2009; Székely, 2013; Nagy – Székely, 2014; Nagy – Székely, 2015; Nagy – Székely, 2016; Székely, 2018; Nagy, 2018; Székely, 2021; Nagy, 2022). Részben, mert a kép néhol homályos: az ifjúság ma már ennél bővebb korosztályt jelent, sőt maga is változó korcsoport, s a survey típusú megkérdezések korlátait is figyelembe kell venni, különösen az ifjúságkutatók tekintetében (Nagy – Fekete, 2020, Nagy, 2022). Ugyanakkor bár újabb módszertannal (Böcskei et al., 2023a; 2023b) egyre másra látnak napvilágra friss fiatalokról szóló adatok, azok kutatási logikája miatt magyar, illetve magyarországi fiatalokra értelmezett reprezentativitása nem teljesülhet. Bizonyos megszorításokkal és fenntartásokkal tehát, de nem tekinthetünk el az elmúlt hat ifjúságkutató hullám adatainak vizsgálatától, még akkor is, ha sok esetben az egymást követő kérdőívek, máshogy vagy egyáltalán nem tették fel a korábbi kutatásokban fellelhető kérdéseket. Így adatelemzésünk elsősorban a nagymintás ifjúságkutatókon alapul (*Ifjúság 2000, Ifjúság 2004, Ifjúság 2008, Magyar Ifjúság 2012, Magyar Ifjúság Kutatás 2016-ban, Magyar Ifjúság Kutatás 2020*).

Cikkünknek nem célja a különböző önkéntességmeghatározások közötti különbségtétel³, a vélt vagy valós összehasonlíthatósági problémák (Bartal, 2022) elemzése, ezért kizárólag a nagymintás ifjúságkutató adatok civil attitűddel, civil társadalomhoz való viszonytal kapcsolatos adatait vesszük alapul. A civilekkel kapcsolatos adatokat több jellemző szerint vizsgálták már (Gyorgyovich, 2022; Kerpel-Fronius et al., 2022) de a térbeli egyenlőtlenségeket tekintetbe vevő

---

³ KSH Nonprofit szervezetek Magyarországon, KSH Munkaerőfelmérések, Önkéntesek Magyarországon (részletesen bemutatja Bartal, 2022)

elemzés (regionalitás, centrum-periféria) nem kapott még nyilvánosságot. Adódott tehát kutatási kérdésünk, amely az ifjúságkutatási eredményekben megjelenő regionalitás és – mind földrajzi, mind társadalmi, mind gazdasági – centrum-periféria lejtő (Székely – Nagy, 2015; Szeitl – Terplán, 2015; Szabó – Nagy, 2015; Fazekas, 2015; Ruff – Domokos, 2015; Csizmadia – Tóth, 2015; Bogáromi, 2015) vajon tetten érhető-e a civil szervezeti részvételben az idő- és pénzadományokban, illetve a civilek iránti bizalomban.

Szervezeti tagság, szervezeti kapcsolódás

A magyar fiatalok és a civilség kapcsolatának vizsgálata már a kilencvenes években megkezdődött. Az akkori és az azóta lefolytatott kutatások megállapításai szerint a korosztályt individualizált, a privát szférába húzódó életforma jellemzi, amely a rendszerváltást követően az ifjúsági szervezetek kiüresedését, a tagság folyamatos erózióját eredményezte (Szabó, 1997; Gázsó-Szabó, 2002). Ez a fajta passzivitás nem csupán a politikától való távolmaradásban, a véleménynyilvánítás hiányában, hanem a szervezetekhez való csatlakozás elmaradásában is megnyilvánul (Székely-Nagy, 2012).

A magyar ifjúságkutatások különböző hullámainak kérdőívei csak részben teszik lehetségessé a longitudinális összevetést,⁴ mégis megkíséreljük felrajzolni az ország régiós eltéréseit, időbeli változásit ebben a szegmensben.

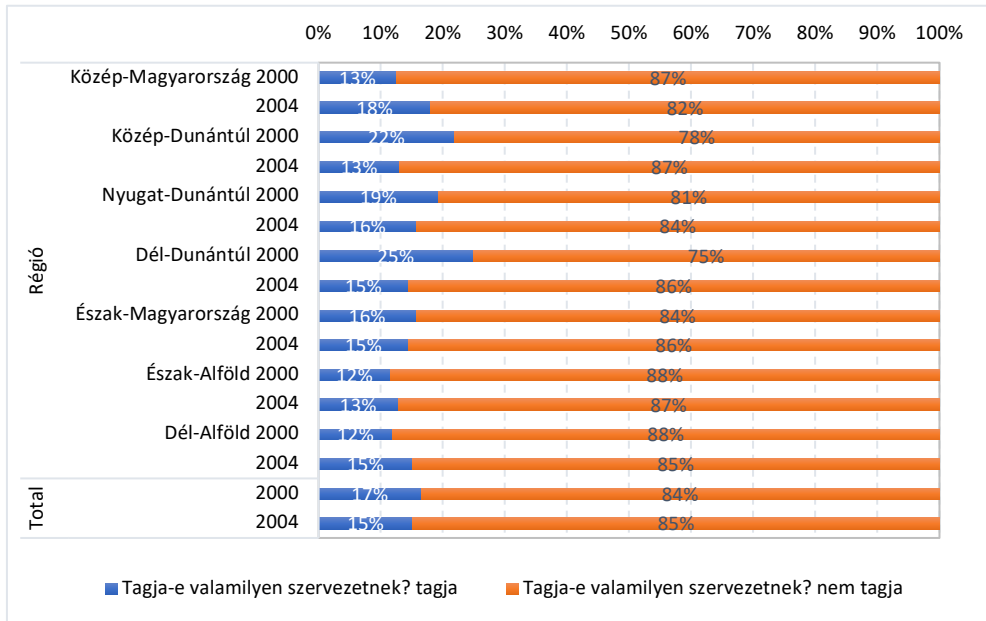
A felmérések korai hullámai (2000, 2004) pusztán a szervezeti tagság meglétére koncentrálnak, amely régiós összevetésben már ekkor is szignifikáns eltéréseket mutattak.⁵ Ezt az időszakot vizsgálva kijelenthetjük, hogy a szervezeti tagság országos szinten minimálisan, de szignifikáns mértékben csökkent, ám ez régiós szinten nagyobb kilengésekkel valósult meg. Különösen igaz ez a közép-és déldunántúli régió esetében (1.ábra).

---

⁴ Az összevetés nehézsége leginkább az évek során különbözően feltett kérdésekből, olykor a megváltozott válaszlehetőségekből fakad.

⁵ A régiók vizsgálatakor fontos szem előtt tartanunk, hogy (ahogy arra a Harmadrészt-Magyar Ifjúságkutatás 2012 szerzői rámutattak) azokon belül is jelentős eltéréseket tapasztalhatunk.

1. ábra: Tagja-e valamilyen szervezetnek? (N2000=7868; N2004=7965)

Forrás: saját szerkesztés.

A 2008-as kérdőív már több válaszlehetőséget kínál a kérdésre,⁶ így ezek az adatok a korábbi eredményekkel csak részben összevethetőek, ugyanakkor lehetőség mutatkozik a 2012-es és 2016-os eredményekkel való összevetésre, illetve arra, hogy megvizsgáljuk azt is, hogy vajon mely szervezetek a legnépszerűbbek a fiatalok körében.

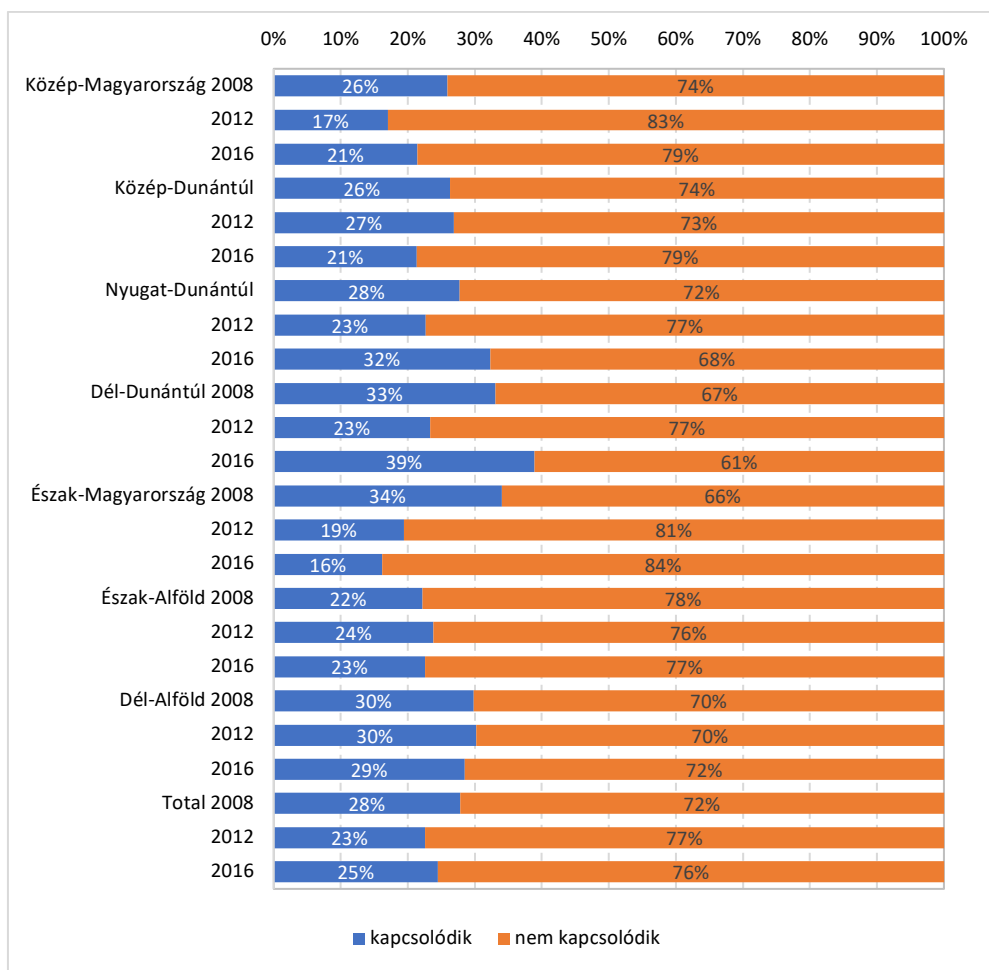
Kijelenthető, hogy a 2008-2016⁷ közötti időszakban 15-29 éves korosztály szervezeti kapcsolódása összességében csökkent, bár az utolsó négy év esetében növekedést találunk. A legnagyobb visszaesés Észak-Magyarország esetében mutatkozik, ahol a 2008-as mérés alkalmával országos szinten a legmagasabb kapcsolódási értéket találtuk (34%), de 2016-ra a legrosszabb mutatóval rendelkezett (16%). Pozitív példaként pedig Nyugat- és Dél-Dunántúlt említhetjük, ahol a vizsgált időszak folyamán nőtt a valamilyen módon a különböző szervezetekhez kapcsolódók aránya, utóbbi esetében találjuk az

⁶ Kapcsolódik-e Ön valamilyen módon a lapon található szervezetekhez? formális tagság; részt vesz a munkájukban, néha elmegy a rendezvényeikre; nem kapcsolódik

⁷ A 2020-as survey sajnálatos módon nem vizsgálta ezt a kérdést.

országban a legnagyobb értéket 2016-ban; itt a fiatalok 39%-a mutatott kapcsolódást (2. ábra)

2. ábra: Kapcsolódik-e Ön valamilyen módon különböző szervezetekhez?
(N2008=8076; N2012=8000; N2016=8015)

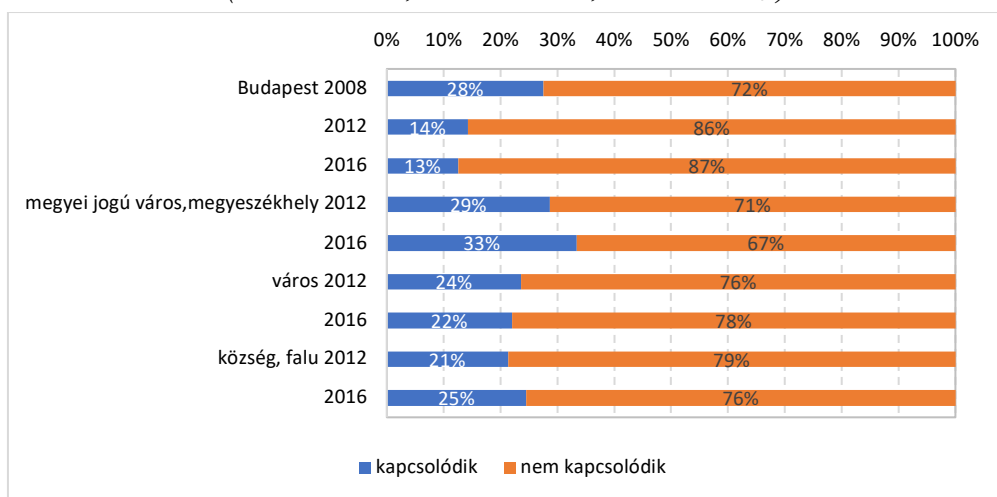

Forrás: saját szerkesztés.

A regionális különbségek mellett érdemes megvizsgálnunk azt a kérdést, hogy vajon a különböző településtípusok esetében található-e eltérés, illetve, hogy kialakult-e ebben a tekintetben egy centrum-periféria eloszlás az országban? Szignifikáns különbségek természetesen mutatkoznak a településtípusok között, ám a centrum-periféria megállapítása esetében már koránt sincs egyszerű dolgunk. Várakozásainknak megfelelően azt találjuk, hogy mind a 2012-es, mind a 2016-os évben magasabb szervezeti kapcsolódást mutatnak a megyei jogú

városok, megyeszékhelyek, ám mégsem beszélhetünk egy ilyen módon kialakuló klasszikus periféria létrejöttéről, hiszen a városok, illetve községek esetében hasonló értékeket találunk, sőt az esetleges előzetes feltételezéseink ellenére ezek az értékek a főváros esetében tapasztaltaknál is magasabbnak bizonyultak. Érdekeség, hogy bár a vizsgált időszakban országos szinten emelkedett a szervezeti kapcsolódás aránya, amely a budapesti értékek csökkenése ellenére történt, itt és a vidéki városok esetében visszaesés volt tapasztalható (3. ábra).

3. ábra: *Kapcsolódik-e Ön valamilyen módon különböző szervezetekhez?*
(N2008=8076; N2012=8000; N2016=8015)

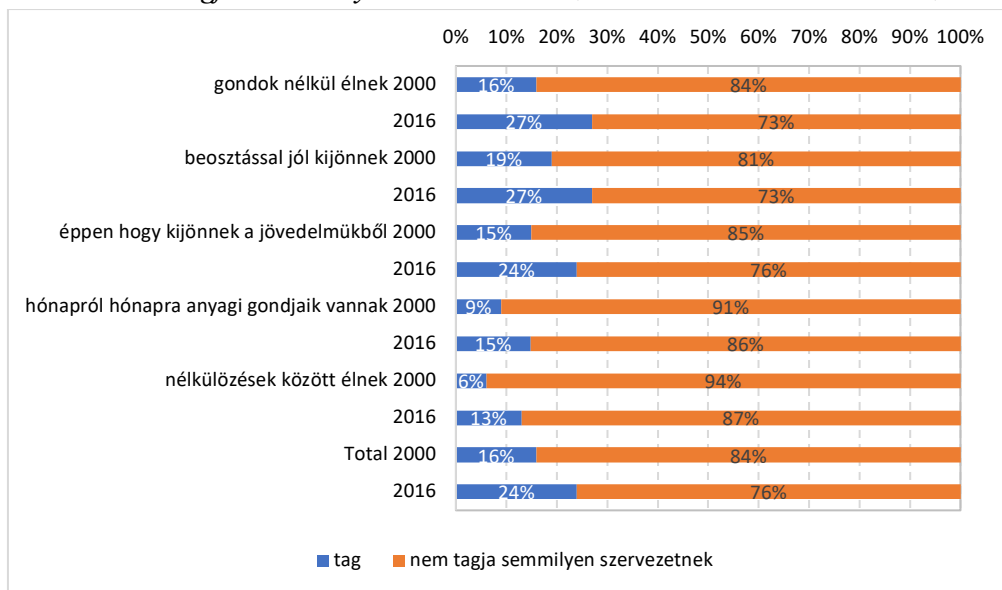
Forrás: saját szerkesztés.

A centrum-periféria egyenlőtlenségek nem csak földrajzi térben értelmezhetőek, vizsgálhatók, hanem a társadalmi egyenlőtlenségek egyik dimenziójaként is. A surveyok változásai okán az idősoros adatok nehezen összehasonlíthatóak, ám talán levonhatóak bizonyos következtetések arra vonatkozóan, hogy a különböző szervezeti tagsági aktivitásban milyen különbségek figyelhetőek meg, ha azt a kérdezettek (önbesorolások) gazdasági helyzete⁸ és az apa legmagasabb végzettsége alapján vizsgáljuk. A 2000-es adatfelvétel konkrét szervezeti tagság arányait összevetve a 2016-os lazább kapcsolódási formáit is elfogadó adataival bizonyos

⁸ Kérem, mondja meg, hogy az alábbiak közül Ön melyik csoportba sorolná saját magát? (alsó társadalmi csoport, alsóközép társadalmi csoport, középső társadalmi csoport, felsőközép társadalmi csoport, felső társadalmi csoport)

mértékben képet kaphatunk róla, hogy csökkentek-e az egyes társadalmi rétegek közötti távolságok a vizsgált 16 év alatt.

4. ábra: Tagja-e valamilyen szervezetnek? (N2000=7732; N2016=7414)

Forrás: saját szerkesztés.

Ebben a tekintetben jól elkülöníthető a társadalmi centrum és periféria, hiszen a rosszabb anyagi helyzetben lévők jóval alacsonyabb mértékben tagok, vagy kapcsolódnak különböző szervezetekhez, mint a szerencsésebb helyzetben lévők. A 4. ábra arról tájékoztat minket, hogy ebben a tekintetben nem tapasztalható a távolság csökkenése a különböző társadalmi csoportok között. Ezt erősíti továbbá az apa legmagasabb iskolai végzettsége felőli vizsgálata, itt is azt tapasztaljuk, hogy a szervezeti tagság aránya szignifikánsan nő az apa végzettségének emelkedésével. 2000-ben a diplomás apával rendelkezők esetében a tagsági arány 23%, míg a legfeljebb nyolc osztályt végeztek 11%-a számol be erről. 2016-ra a diplomás vagy érettségivel rendelkező apák gyermekeinek egyaránt 32%-a tagja valamilyen szervezetnek, míg a legalacsonyabb végzettségű (legfeljebb 8 osztály) szülők gyermekeinek 13%-a.

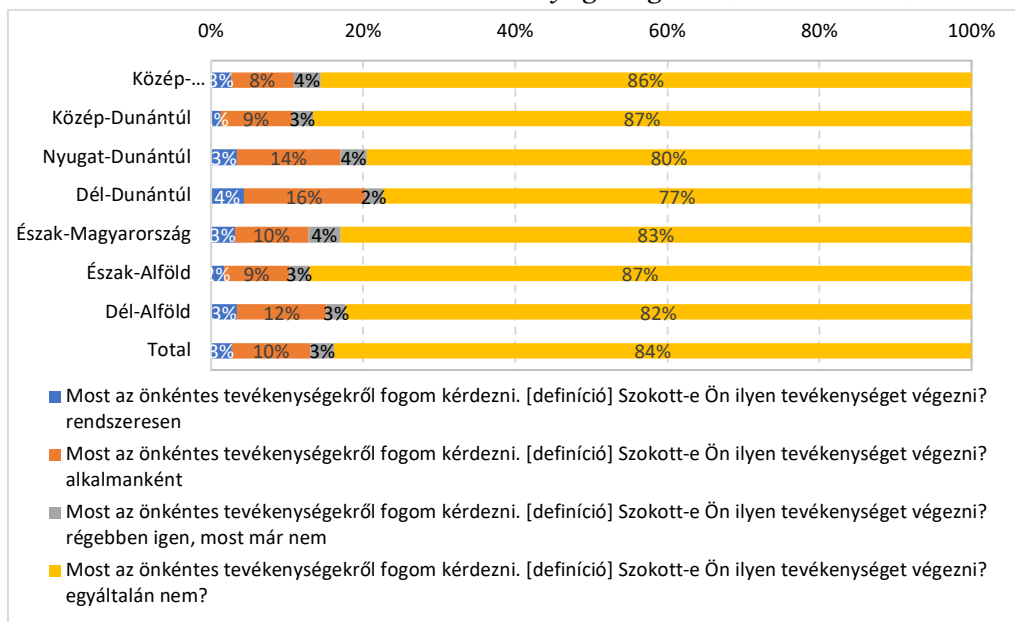
Önkéntesség, pénzadomány

A társadalmi felelősségvállalás, a civilitás „citoyenne” attitűd egy másik – bár lazább kötődésű – eleme lehet az önkéntesség, amelyet bizonyos módon értelmezhetünk „időadományként”, illetve a pénzadományok kérdése. Az

önkéntesség kérdésének vizsgálata elsőként a 2008-as adatfelvétel során jelenik meg⁹, ekkor a válaszadók 16%-a végzett már ilyen tevékenységet, 3% pedig rendszeresen.

A régiókat vizsgálva (5. ábra) Nyugat- és Dél-Dunántúl esetében találunk az országos átlag fölötti értékeket, köszönhetően elsősorban Baranya, illetve Zala megye aktivitásának. Az észak-alföldi, közép-magyarországi és közép-dunántúli területek fiataljai körében jellemző a legkevésbé az önkéntes tevékenység végzése, leginkább Szolnok, Veszprém megyét és érdekes módon Budapestet tekintve volt ez tetten érhető.

5. ábra: Szokott-e Ön önkéntes tevékenységet végezni? (N2008=8025)

Forrás: saját szerkesztés.

Az adatfelvétel az önkéntességet egy másfajta irányból; az állampolgársággal való összefüggésben vizsgálta.¹⁰ Ebben az évben tehát nem pusztán a fiatalok valós önkéntes tevékenységéről kaphattunk képet, hanem azzal kapcsolatos attitűdjükről is. Látható, hogy az önkéntes tevékenység végzése és az önkéntesség fontosságának megítélése során nem minden esetben tapasztalható együttmozgás. Ennek legszembetűnőbb példája Közép- és Észak-Magyarország, ahol az országos

⁹ Most az önkéntes tevékenységekről fogom kérdezni. [definíció] Szokott-e Ön ilyen tevékenységet végezni?

¹⁰ Mít gondol, mennyire fontosak az alábbiak ahhoz, hogy valaki jó állampolgár legyen?(aktívan tevékenykedjen önkéntes szervezetekben)

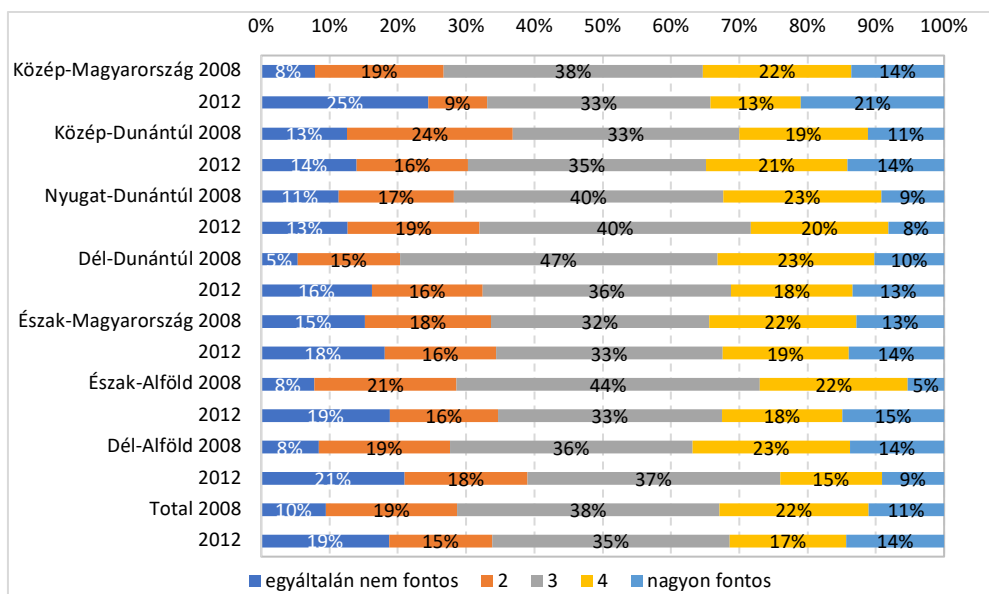

átlagnál jóval magasabb értéket vett fel az önkéntességet fontosnak tartók aránya az önkénteskedők alacsony valós száma mellett. Ezeket a területeket figyelembe véve arra következtetésre juthatunk, hogy esetükben, ebben az időszakban kevésbé találták meg a kapcsolatot az önkéntes szervezetek az önkénteskedni vágyó fiatalokkal.

A településtípus szerinti bontásban nem találunk szignifikáns eltérést az önkéntesség fontosságát vizsgálva ám érdekesebb kép rajzolódik ki az önkéntes munkát végzőket vizsgálva. Itt sem beszélhetünk klasszikus centrum-periféria kialakulásáról, hiszen a fővárosi fiatalok körében a legalacsonyabb az önkéntes munkát végzők aránya, még az esetlegesen perifériának gondolt legkisebb (2000 fő alatti) településeken is magasabb értékeket találunk. Centrumnak ilyen értelemben a megyei jogú városok tekinthetőek, mivel esetükben kiemelkedő az önkéntes aktivitás.

A 2012-es adatfelvétel kérdőívében nem kapott helyet önkéntes tevékenységről szóló kérdés, így csak azzal kapcsolatos attitűdöt és annak változásait vizsgálhatjuk (6. ábra). Az eltelt időszakban kapcsolatban megállapíthatjuk, hogy nőtt azok aránya, akik nagyon fontosnak tartják az önkéntes munka végzését, ám ennél is nagyobb mértékben emelkedett az ezzel egyet nem értők előfordulása.

6. ábra: *Abhoz, hogy valaki jó állampolgár legyen, mennyire fontos, hogy aktívan tevékenykedjen önkéntes szervezetekben? (N2008=1954; N2012=6845)*

Forrás: saját szerkesztés.

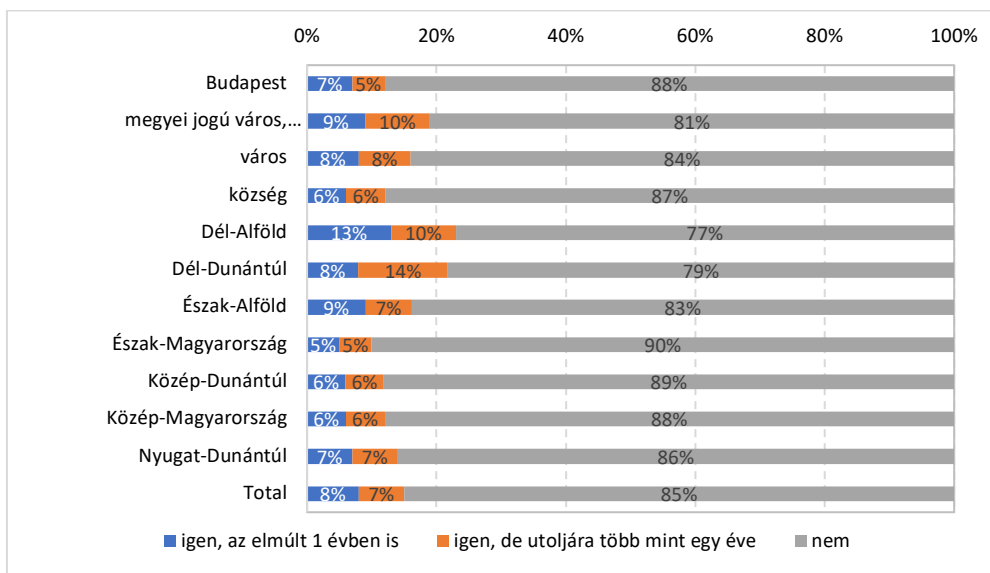
Ezt követően csupán a 2020-as kutatás során került elő ismét az önkéntes munka végzésére vonatkozó kérdésblokk,¹¹ ami a témakör részletesebb vizsgálatára törekszik.¹² Az adatok korábbi eredményekkel való összehasonlítása során azt találtuk, hogy mind 2008-ban, mind a 2020-as vizsgálat szerint a szülő iskolai végzettségével együtt növekszik az önkéntes aktivitás mértéke, tehát a legkisebb arányban a 8 általános osztályt végzettek gyermekei, leginkább a diplomás szülőkkel rendelkezők végeztek ilyen típusú tevékenységet. Területi összevetés szempontjából centrumnak továbbra is a megyeszékhelyeket tekinthetjük (7. ábra), itt bizonyult a legmagasabbnak az önkéntesek aránya és az eddig megfigyeltékhez hasonlatosan a községek esetében a fővároséhoz közelítő, alacsonyabb értékeket figyelhetünk meg. A régiók esetében is az eddigi tendenciák érvényesülnek, a kiemelkedően magas értékeket produkáló dél-alföldi és dél-dunántúli régiók tekinthetők centrumnak, míg Észak-Magyarország helyzete periférikusnak, ebben a szegmensben hasonló értékeket találunk, mint a 2008-as mérések során.

---

¹¹ A kérdés vizsgálatakor meg kell említenünk a 2011. decemberében hatályba lépett köznevelési törvényt, mely jogszabályban bevezetésre került az ún. Iskolai Közösségi Szolgálat (IKSZ), amely 2016. január elseje után az érettségi vizsga bizonyítvány kiadásának feltételeként 50 óra közösségi szolgálat elvégzését szabta, itt értelemszerűen az önkéntesség elve az „önkéntes munka” végzésekor nem minden esetben teljesül. A kérdőív az ezen felül végzett önkéntes tevékenységre kérdez rá, de torzító hatása érzékelhető lehet az eredményeken.

¹² Tehetünk például megállapításokat azzal kapcsolatban, hogy a fiatalok mely területeken kívántak tevékenységükkel segíteni és hogy mely területeken önkénteskedtek a legszívesebben. Legtöbben az állatokon (és környezethez kapcsolódó csoportokon) segítenének és átlagon felül jelölték válaszul a szociális ellátás dimenziójába tartozó csoportokat, mint a fogyatékossgal élők, idősek és szegények csoportjait. Az önkéntes tevékenységüket leginkább a környezet- és állatvédelem területén, a szociális, illetve az egészségügyi ellátás, az oktatás, az ifjúsági csoportokkal való foglalkozás, segítségnyújtás területén végzik (Kerpel-Fronius et al., 2022).

7. ábra: Végzett Ön valaha önkéntes tevékenységet? (N2020=7920)

Forrás: saját szerkesztés.

A centrum és periféria további területi sajátosságait szemügyre véve érdemes megvizsgálni, hogy az önkéntes tevékenységet végzők milyen típusú szervezetekben tevékenykednek, találhatók-e különbségek ebben e tekintetben településtípusok között, illetve régiós szinten? A 2020-as erre vonatkozó kérdései a fiatal önkéntesek a civil, nonprofit szervezeti; önkormányzati vagy állami intézményi; egyházi, vallási; cég, vállalati, gazdasági szervezeti kapcsolódására kérdezett rá. A 15-29 éves korosztály leginkább a civil-nonprofit (44%), másodsorban az önkormányzati-állami szervezeteket (24%) részesítik előnyben, kevésbé jellemző rájuk az egyházi-vallási (10%) és a céges-vállalati (8%) szervezetekben való önkénteskedés. A helyi civil egyesületeknek minden vizsgált településtípuson nagyobb arányban sikerült becsatornázni az önkénteskedni vágyókat, mint akár a helyi önkormányzatoknak vagy egyházi szervezeteknek. Ezen túlmenően a községekben egyenlő arányban jelölték a civil szervezetekben való önkéntességet (38%), mint a vidéki városokban (38%) és jelentősen nagyobb arányban, mint Budapesten (33%)” (Kerpel-Fronius et al., 2022:356).

Régiós összevetésben a civil szervezetek által koordinált önkénteskedés aránya a közép-dunántúli területek esetében a legmagasabb, az országos átlagot (44%) jóval meghaladó mértékben (76%). Érdemes megemlíteni még a Nyugat-Dunántúl esetében tapasztalt alacsony értéket, itt mindössze 29% önkénteskedett ilyen

típusú szervezet szervezésében. A többi régiót tekintve az országos átlag körüli arányok tapasztalhatók. Az önkormányzati-állami szervezetek általi önkéntesség leginkább Észak-Magyarország, Észak-Alföld és Dél-Dunántúl esetében jellemzőek, míg legkevésbé Közép-Dunántúl esetében.

Látható, hogy a régiókon belül komoly különbségek figyelhetők meg. Dél-Alföld és Dél-Dunántúl és Észak-Alföld, valamint Észak-Magyarország mind a négy típusban való részvételt figyelembe véve az országos átlagérték felett, vagy a körüli értékeket mutatott. A közép-dunántúli régió érdekessége, hogy a korábban említett civil szervezeti önkéntesség kiugró értéke mellett, a céges vállalati szervezésű önkéntesség esetében az országos átlag (9%) körüli érték látható, azonban rendkívül alacsony az állami és az egyházi szervezetek által önkénteskedők aránya (16%; 2%). Közép-Magyarországon egyik szervezeti forma esetében sem találunk az országos átlagot meghaladó értékeket, ezek különösen alacsonyak az önkormányzati (19%), illetve a céges szervezetek (6%) esetében. Nyugat-Magyarországon a céges vállalati szervezetek önkénteseinek arányát szemügyre véve magasan az országos átlag (9%) feletti részvételt (17%) tapasztalunk.

A 2016-os és 2020-as surveyek sajátossága, hogy a civil szférához való kapcsolódás egy addig nem vizsgált dimenziója a pénzadományok felajánlásának vizsgálata is megjelenik. Ennek kapcsán elmondható, hogy az eltérő kérdésfeltevések miatt az adatokat a korábbi felmérések eredményeivel teljes mértékben nem lehet összevetni, hiszen az 1%-os adófelajánlással kapcsolatos kérdés csupán a 2020-as adatfelvételkor került a kérdőívbe. Az azonban kiderül, hogy a civil szervezeteknek vagy pártok részére pénzt adományozók aránya négy év alatt 3%-ról 7%-ra nőtt. A fiatalok kb. hatoda (18%) ajánlotta már fel az adója 1%-át. Úgy tűnik, hogy a civil szervezetek számára való adakozási kedvet jelentős növekedés jellemezi (Kerpel-Fronius et al., 2022).

A 2016-os pénzadományozást és adófelajánlást együtt vizsgáló adatfelvétel eredményeit szemügyre véve a településtípusok alapján szignifikáns különbségeket találunk: a megyei jogú városokban adományoztak pénzt a legnagyobb arányban (7%), a főváros esetében a községekhez hasonlóan 2%-os értéket találunk, míg a városok esetében az országos átlaggal egyezőket (3%).

A régiók tendenciáinak változásainak vizsgálatakor 2016-ban Dél-Dunántúl esetében találjuk a legalacsonyabb aktivitást (1%), míg ez a dél-alföldi, és a közép-magyarországi területek esetében a legmagasabb, 5%.

2020-ban a pénzadományozást (az 1%-os adófelajánlás nélkül) vizsgálva a településtípusok között érdekes módon nem található szignifikáns különbség, azonban régiós összevetésben tapasztalható ilyen. A legaktívabbnak – a 2016-os adatokat figyelembe véve meglepő módon – a Dél-Dunántúl fiataljai tekinthetők, az országos átlagot (7%) jelentősen meghaladó mértékben adományoznak pénzt (16%). A Közép-Dunántúl alacsony aktivitása (3%) mellett a többi régió esetében az országos átlag körüli értékekről számolhatunk be.

A településtípusok vizsgálata során 2016-ban még a megyei jogú városok, megyeszékhelyek kiugróan magas (7%) adományozási aktivitása figyelhető meg, mindez a budapesti és a községekben élő fiatalok alacsony (2% alatti) aktivitása mellett. A 2020-as adatfelvétel során azonban már nem találunk szignifikáns különbségeket, így az országos átlag emelkedése miatt az alacsonyabb adományozókévdű településtípusok megyeszékhelyekhez való zárkózására következtethetünk.

Megvizsgáltuk azt a kérdést is, hogy vajon ebben a négy évben a különböző társadalmi csoportok között miként alakult az adományozási aktivitás. 2016-ban a várakozásainknak megfelelően, vélhetően anyagi lehetőségeiből kifolyólag is a magukat a felső társadalmi csoporthoz soroló fiatalok közül kerültek ki adományozók a legmagasabb arányban, ez az alsóbb csoportok felé haladva egyre csökken. A településtípusokhoz hasonlóan a 2020-as survey esetében – talán némiképp meglepő módon – nem találunk szignifikáns különbséget a különböző társadalmi csoportok ilyen irányú aktivitása között. Ezt a változást az alsóbb csoportok emelkedő értékei mellett a felsőbbek visszaeső értékei együttes módon okozzák. Ehhez hasonló tendenciákat figyelhetünk meg az apa legmagasabb végzettségével való összevetéskor is. 2016-ban azt tapasztaljuk, hogy várakozásainknak megfelelően az apa iskolai végzettségének emelkedésével szignifikánsan növekszik az adományozók aránya. A legfeljebb nyolc osztályt végzettek (1%) és a diplomával rendelkezők gyerekei (5%) közt jelentős különbséget találunk. A 2020-as mérés során ugyan találunk szignifikáns eltéréseket, ugyanakkor itt megfigyelhető a diplomások aktivitásának nagyarányú csökkenése (2%) a többi vizsgált csoport stagnáló értékei mellett.

A civilek iránti bizalom, a civil szféra, mint információforrás

A civil szervezeteknek juttatott pénzzadományok országos szintű növekedése mögött állhat esetlegesen a civil szférával, szervezetekkel kapcsolatos pozitív attitűd változása is. A velük szembeni bizalom vizsgálata azért is fontos kérdés, mert az tekinthető a szférához való kapcsolódás alapjának, illetve oka lehet az attól való távolmaradásnak is.

A különböző civil szervezetekkel szembeni bizalom egyfajta értékmérője lehet, hogy az egyén mennyire tartja fontos információforrásnak a számára helyben elérhető klubokat, civil szervezeteket, vallási közösségeket. A kérdés¹³ először a 2012-es kutatás során került a kérdőívbe, mellette helyet kapott még egy, a felsorolt intézmények megbízhatóságával szembeni attitűdöket vizsgáló kérdés is.¹⁴ Az adatok elemzése kapcsán az találtuk, hogy a megkérdezettek többsége számára (60%) ezek egyáltalán vagy inkább nem fontos információforrások, míg csupán 16% tartja őket annak. A megbízhatóság dimenziójában kisebb különbségeket figyelhetünk meg; a fiatalok csaknem fele szerint ezek a szervezetek nem, vagy inkább nem megbízható információforrások (49%), míg ötödük annak, vagy inkább annak tartja őket (21%).

Az ország régióit és a különböző településtípusokat összevetve szignifikáns különbségeket találunk, a legkevésbé a közép-dunántúli területek tartják információforrásként fontosnak a különböző helyi szervezeteket (14%), míg a leginkább az észak-magyarországi régió fiataljai (21%). A többi régió esetében az országos átlagok körüli értékeket találunk. Észak-Magyarország a helyi klubok, civil szervezetek, vallási közösségek megbízhatóságát vizsgálva is kiemelkedik, itt a legmagasabb a rájuk megbízható információforrásként tekintők aránya (27%). Legkevésbé szkeptikusak ezen szervezetek megbízhatóságával kapcsolatosan a Közép-Magyarországon, Észak-Alföldön élő fiatalok.

A települések vizsgálatakor kiderül, hogy Budapest esetében a legalacsonyabb a helyi szervezetek információforrásként való megítélése: az itt lakók csupán 12% gondolja őket fontosnak emellett itt a legmagasabb azok aránya, akik szerint egyáltalán nem azok (66%). A fővárost elhagyva nem találjuk nyomát egy esetleges

---

¹³ Tehát mennyire fontos az Ön számára a .... mint információforrás? A helyi (lakóhelyén működő) klubok, társadalmi szervezetek, vallási közösségek?

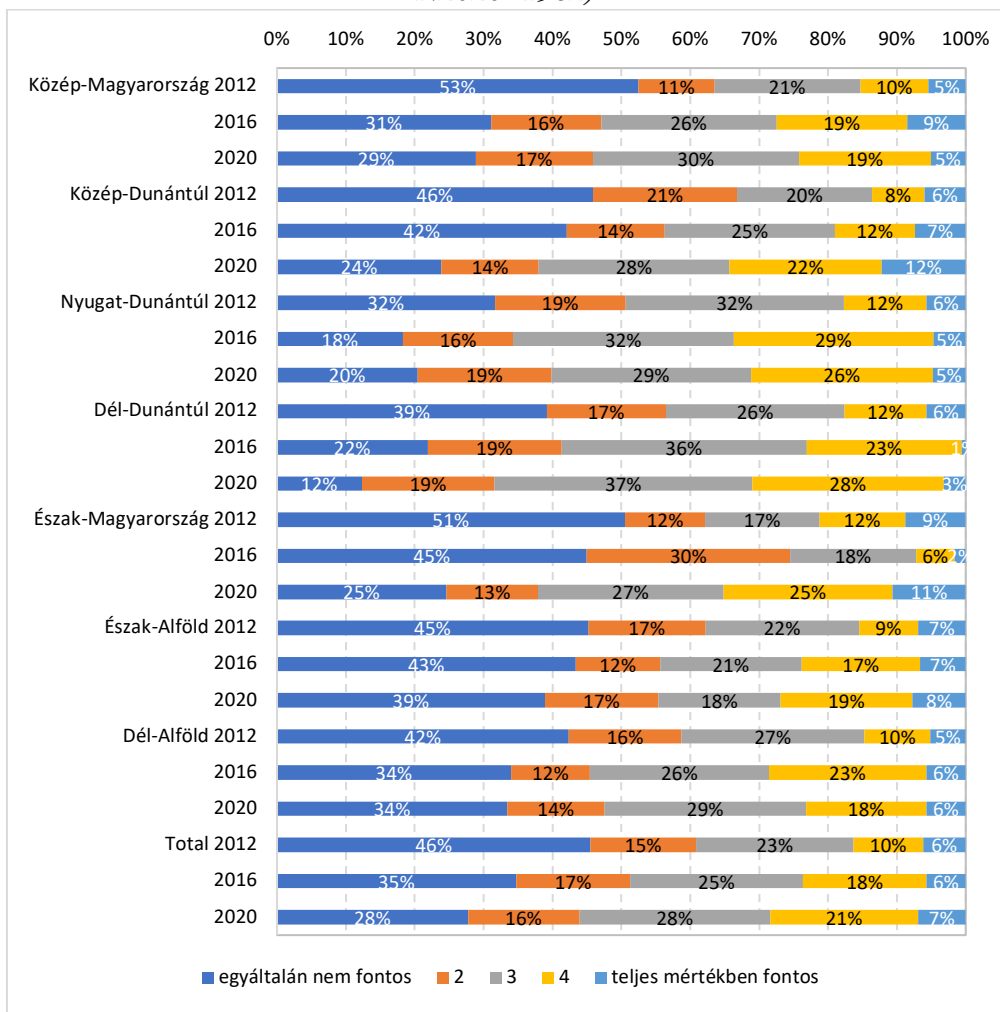
¹⁴ Abból a szempontból is osztályozza le ..., hogy mennyire tartja megbízhatónak az adott információforrást? A helyi klubok, társadalmi szervezetek, vallási közösségek?

centrum-periféria eloszlásnak, mivel a különböző településtípusok átlagai egymáshoz közel helyezkednek el. Kiderül, hogy a megyei jogú városok és megyeszékhelyek lakói a községben élőkkel egyező arányban tartják fontosnak ezeket a szervezeteket, mint információforrást (17%). Az ország többi városának fiataljai pedig valamivel kevésbé osztják ezt a véleményt (16%). A megbízhatóság tekintetében is hasonló tendenciákról számolhatunk be. Budapest esetében a legalacsonyabb azok aránya, akik megbízhatóként értékelik ezeket a szervezeteket, ez a községek lakóira a legjellemzőbb, őket követik a megyeszékhelyek-megyei jogú városok, majd az egyéb vidéki városok fiataljai.

Ezeket az eredményeket a 2020-as adatfelvétel során tapasztaltakkal csak részben tudjuk összevetni, mivel a lokális szervezetek, mint információforrások megbízhatóságával kapcsolatos kérdés 2012 után nem került a kérdőívbe. Így is izgalmas lehet azonban, hogy vajon változott-e ezen szervezetek fontosságának megítélése 2012 és 2020 között, ha rájuk, mint információforrás tekintünk? 2020-ban a megkérdezettek már 28%-a tartja a helyi szervezeteket fontos vagy inkább fontos információforrásnak, tehát egy növekvő tendenciát figyelhetünk meg, s ez párosul az azokat kevésbé, vagy nem fontos forrásnak tartók arányának jelentős csökkenésével is (44%).

A régiókat szemügyre véve ugyancsak jelentős változásokat tapasztalunk. Számottevő pozitív elmozdulás érzékelhető Közép-Dunántúl esetében, illetve hasonló tendenciák mutatkoznak a Nyugat- és Dél-dunántúli régiókat szemügyre véve. A 2012-es adatfelvételhez hasonlóan továbbra is az észak-magyarországi régió fiataljai azok, akik leginkább fontos információforrásként tekintenek ezekre az intézményekre (8. ábra).

8. ábra: Mennyire fontos az Ön számára a ..., mint információforrás? a helyi klubok, társadalmi szervezetek, vallási közösségek? (N2012=7462; N2016=1847; N2020=1982)

Forrás: saját szerkesztés.

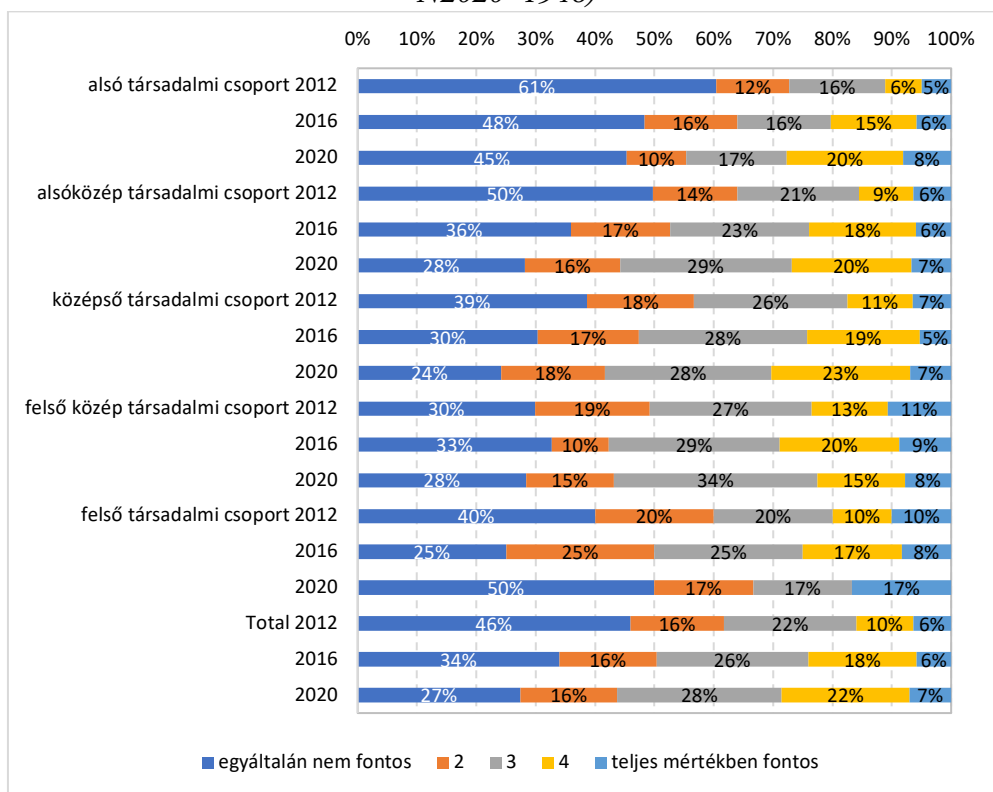
A 2012-es adatok rávilágítottak, hogy a társadalmi helyzet is szignifikánsan befolyásolja mind a helyi szervezetek fontosságával, mind az azok megbízhatóságával kapcsolatos véleményeket. Ebben a dimenzióban beszélhetünk társadalmi centrum-periféria kialakulásáról. A felsorolt szervezetek információforrásként fontosnak tartók aránya a felső-közép és felső társadalmi csoportokban a legmagasabb, de az önbesorolások társadalmi ranglétrán lejjebb haladva egyre alacsonyabb értékeket találunk. A megbízhatóságot vizsgálva sem változik jelentősen a kép: a középső társadalmi csoport van a legpozitívabb

véleménnyel a helyi szervezetekről ebből a szempontból felső-közép és felső társadalmi csoport magas értékei mellett. Az alsó, alsóközép csoportok fiataljai esetében itt is alacsonyabb értékeket találunk.

A 2020-as adatfelvétel adatait szemügyre véve örömteli, hogy mind az alsó, mind az alsóközép társadalmi csoport esetében jelentősen nőtt azok aránya, akik fontos információforrásnak tartják a felsorolt helyi intézményeket. A felső és felső közép csoportok esetében azonban kisebb visszaesést érzékelhetünk. A 2012-es adatokhoz képest jelentős változás, hogy megfordultak a társadalmi csoportok között az eddig megfigyelt tendenciák, hiszen a legutolsó adatfelvétel során a középső társadalmi csoport után az alsóbb társadalmi csoportok esetében találunk magasabb értékeket. Úgy tűnik ebben az időszakban számukra jelentősen nőtt ezen szervezetek információinak fontossága (9. ábra).

9. ábra: Mennyire fontos az Ön számára a ..., mint információforrás? a helyi klubok, társadalmi szervezetek, vallási közösségek? (N2012=6920; N2016=1745; N2020=1946)

Forrás: saját szerkesztés.

Amennyiben a szülői végzettség (apa) dimenziójában vizsgáljuk a kérdést, hasonló tendenciákat figyelhetünk meg az adott időszakban. 2012-ben az apa végzettsége szignifikánsan határozta meg az ezirányú vélekedést, leginkább a diplomás szülővel rendelkezők tartják fontos információforrásnak ezeket a szervezeteket, míg az alacsonyabb szülői végzettséghez magasabb elutasítottság párosul. 2020-ban a kép nem változott, a legmagasabb arányban még mindig a legmagasabb szülői végzettséggel rendelkezők tartják fontos vagy inkább fontos információforrásnak a lokális civil szervezeteket (37%), az alacsonyabb végzettséggel rendelkezők esetében ez csökken, a legfeljebb nyolc általános osztályt végzett apák gyermekei esetében már csak 24%.

A 2016-os és 2020-as surveyben helyet kapott egy, a civil szervezetekkel szembeni bizalmat vizsgáló kérdés is¹⁵, ezek összevetése a kérdőívek szerkezeti változtatásai miatt (a 2020-as kérdőívben már külön kérdésként szerepel az NGO-kal szembeni bizalom is) csak részben lehetséges, ám az megállapítható, hogy az ezekben a szervezetekben megbízók aránya 2020-ban csökkent, illetve a bizalmatlanok előfordulása jelentősen emelkedett (Kerpel-Fronius et al., 2022).¹⁶

2016-ban a régiókat vizsgálva (10. ábra) az civil szervezetekben inkább vagy teljes mértékben megbízók aránya Nyugat-, Dél-Dunántúl és Észak-Alföld esetében volt a legmagasabb (72-71%), ez az érték a Közép-Dunántúlon a legalacsonyabb (57%). A teljes mértékben bizalmatlanok leginkább a közép-dunántúli és észak-magyarországi régiók fiataljai (15-16%).

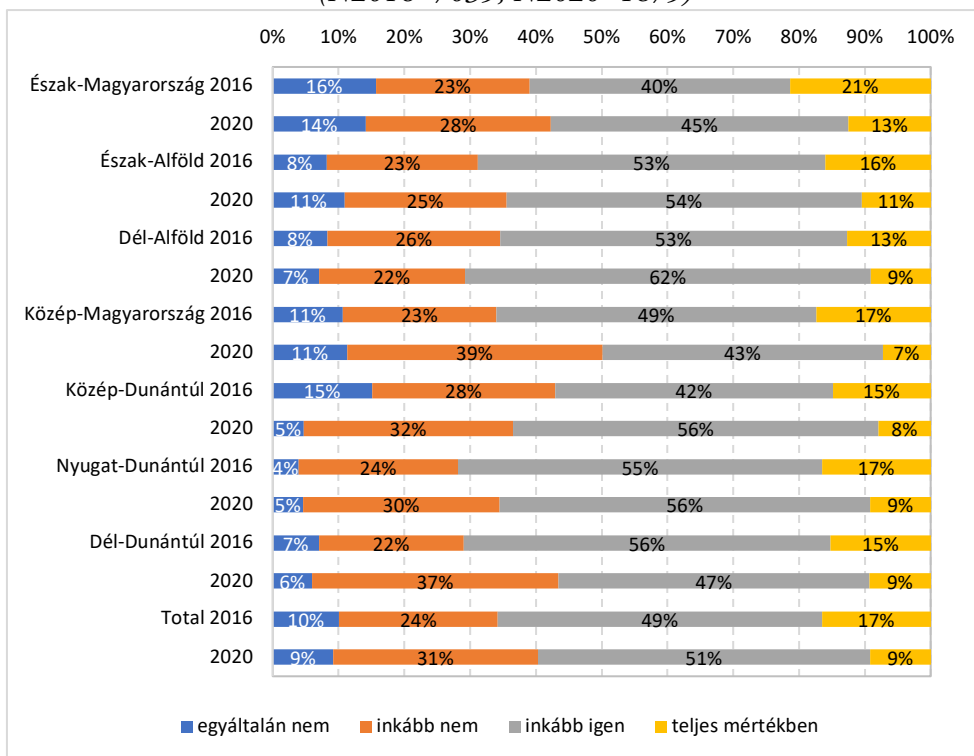
2020-ban a korábban a civil szervezetekben inkább megbízó régiók esetében is visszaesést találunk, igaz ez mind az észak-alföldi, mind a nyugat-dunántúli régió esetében. Különösen nagyarányú a bizalom visszaesése a dél-dunántúli és közép-magyarországi fiatalok körében. A bizalom emelkedését mindössze a közép-dunántúli és dél-alföldi területeket vizsgálva érzékelhettük, utóbbiak esetében tapasztalható a legmagasabb érték (71%) 2020-ban.

---

¹⁵ Mennyire bízik Ön a következőkben? A civil szervezetekben? egyáltalán nem, inkább nem, inkább igen vagy teljes mértékben

¹⁶ A bizalmi adatok longitudinális elemzésekor nem lehet eltekinteni a kormány civil szervezetekkel szembeni negatív propagandájának értelmezési keretéről, amely nem hatás nélküli a társadalom, a fiatalok civil mivoltához való viszonyára is. Ezeket a feltételezéseket igazolhatja például a 2020-as adatfelvétel során tapasztalt, a 15-29 éves korosztály NGO-kal szembeni magas bizalmatlansága is.

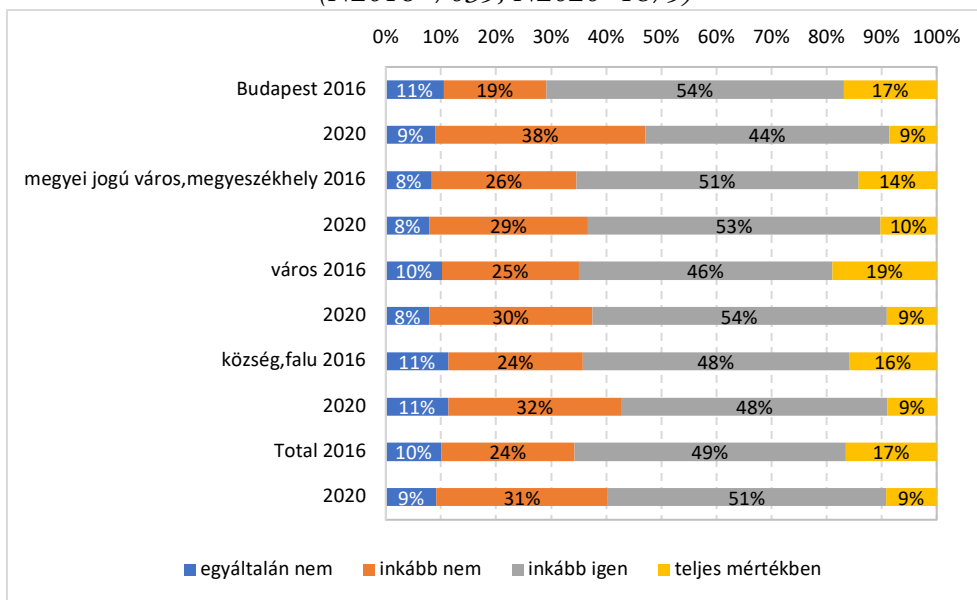
10. ábra: Mennyire bízik Ön a következőkben? A civil szervezetekben?
(N2016=7039; N2020=1879)

Forrás: saját szerkesztés.

A településtípusok összevetésekor a főváros esetében találjuk a legmagasabb bizalmi szintet (71%), e mellett kiemelkedő a megyei jogú (66%) és egyéb városok (65%), valamint a községek (64%) értékek is. 2020-ban jelentősen megnőtt a kérdésre válaszolni nem tudók és a nem válaszolók aránya, ez leginkább a főváros fiataljaira jellemző, itt a kérdezettek 10%-a sorolható ebbe a kategóriába. A kérdésre válaszolók vizsgálatakor nem találunk szignifikáns eltérést a településtípusok között, ám a 2016-os adatokkal való összevetésben megfigyelhető, hogy Budapest esetében kiugró volt a bizalom csökkenése, míg a kisebb településeken ez a folyamat mérsékeltebben érzékelhető (11. ábra).

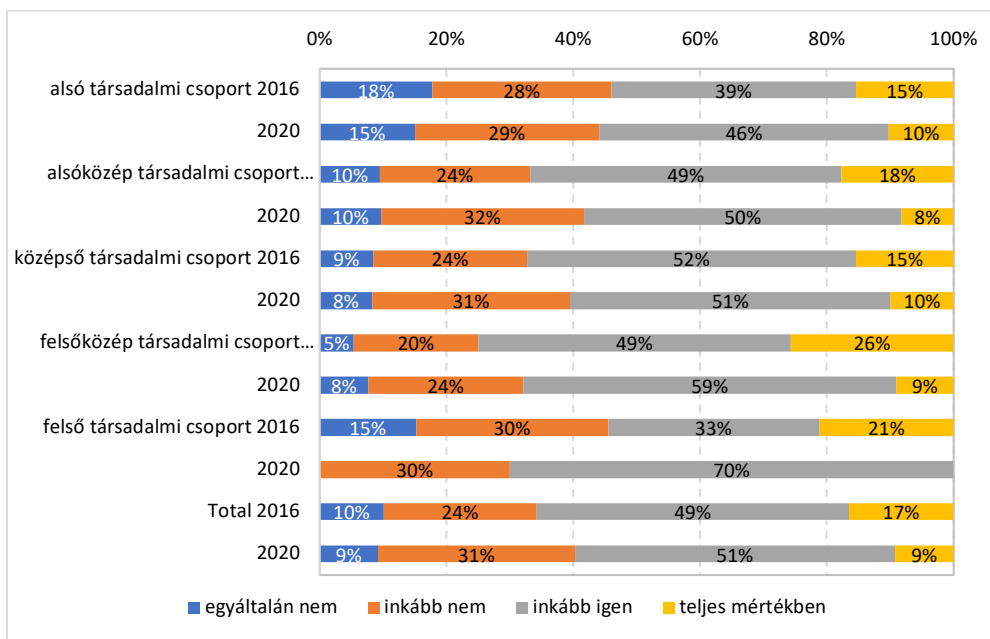
11. ábra: Mennyire bízik Ön a következőkben? A civil szervezetekben?
(N2016=7039; N2020=1879)

Forrás: saját szerkesztés.

A különböző társadalmi csoportok vizsgálatok a 2016-os adatfelvétel során szignifikáns különbségek láthatók; leginkább a középső társadalmi csoportok bíznak a civil szervezetekben, a legmagasabb értéket a felsőközép csoport esetében találtuk (75%). Érdekeség lehet, hogy a felső és az alsó társadalmi csoportba tartozók között részben hasonló eloszlásokat találunk, a különbséget a felső csoport magasabb „teljes bizalmának” aránya jelenti a civil szervezetek felé. 2020-ban a tényleges válaszadók között nem található szignifikáns különbség. Ez részben a válaszolni nem tudók arányának növekedésével – ez a felsőközép csoport esetében a legmagasabb (10%) –, illetve a felső társadalmi csoportok nagyarányú válaszmegtágadásával (15%) magyarázható. A kérdésre ténylegesen választ adókat vizsgálva kiderül, hogy a civil szervezetek iránti bizalom csak az alsó és felső társadalmi csoport esetében emelkedett, a többi esetben csökkenő értékeket találunk (a „teljesen megbízók” aránya az összes csoportban visszaesett) (12. ábra).

12. ábra: Mennyire bízik Ön a következőkben: a civil szervezetekben?
(N2016=6720; N2020=1849)

Forrás: saját szerkesztés.

A szülői végzettség is szignifikánsan határozza meg a civil szervezetekkel szembeni bizalmat, ám az eddigiekhez képest kisebb különbségeket tapasztalunk. A legfeljebb 8 osztályt végzettek és a diplomás szülőkkel rendelkezők esetében is 60%-os a szervezetekben inkább megbízók aránya. Ebben a dimenzióban a szakmunkás végzettségű szülők gyermekei alacsony bizalmi szintjéről számolhatunk be.

Összegzés

Munkánkban a civil szervezeti tagság, az adományok (pénz- és idő) és a civilek iránti bizalom viszonyait vizsgáltuk regionális, illetve településtípus szerinti összevetésben, továbbá ennek szociodemográfiai jellemzők szerinti változását igyekeztünk leírni.

A civilitáshoz való viszony különböző dimenzióit vizsgálva az alacsonyabb szülői végzettséggel rendelkezők és a magukat az alacsonyabb társadalmi csoportba sorolók helyzete tekinthető perifériásnak. A szervezeti tagságot 2000-2016 között vizsgálva látható, hogy a magasabb szülői végzettséggel rendelkezők, jobb

körülmények között élők esetében nagyobb arányú szervezeti tagság figyelhető meg. Ráadásul köztük és a kevésbé szerencsés társadalmi csoportok fiataljai között ebben egyre növekvő különbségeket találunk. Az önkéntes aktivitásban, illetve az önkéntes tevékenységgel kapcsolatos attitűdökben szintén ezek a tendenciák érvényesülnek, a magukat az alsóbb társadalmi kategóriákba sorolók, alacsonyabb szülői végzettséggel rendelkezők között alacsonyabb az önkéntesek aránya, kevésbé tartják fontosnak az ilyen jellegű tevékenység végzését. A helyi szervezetek információit szintén leginkább a szerencsésebb társadalmi helyzetben lévők tartják fontosnak. A legkisebb különbséget a társadalmi centrum és periféria között a civil szervezetekben való bizalom vizsgálata során tapasztaljuk, itt a magukat az alsóbb társadalmi csoportba soroló fiatalok értékei a középső csoportokéhoz hasonlatosak, illetve a szülők végzettsége is ebben a dimenzióban a legkevésbé meghatározó.

A településtípusok összevetésekor is jelentős különbségeket találunk. Összességében megállapítható, hogy a várakozásainkkal ellentétben a civilitáshoz való viszony vizsgálatok az annak alkotóelemeihez való viszonyulás ambivalens. A megyei jogú városok és falvak községek esetében hasonló, növekvő tendenciát találunk a szervezeti tagságot vizsgálva, míg Budapest és az egyéb vidéki városok csökkenő értékeket mutatnak. Látható azonban, hogy ezek az értékek nem kapcsolhatók össze a civilitás egyéb elemeihez való viszonyal, hiszen például növekedés látszik érvényesülni az adományozási kedv esetében, itt 2020-ra már nem találtunk szignifikáns különbségeket a településtípusok között. Illetve ezek a pozitív mintázatok nem jelentik egyben a civilek iránti bizalom növekedését sem, itt a vizsgált időszakban visszaesést tapasztaltunk, a főváros esetében a legnagyobbat, a többi településtípus értékeinek viszonylagos együtt mozgása mellett. Ezekből a tendenciákból tehát az egyes településtípusok a civilitás egyes alkotóelemeihez való eltérő és nem minden esetben összefüggő viszonyát állapítottuk meg.

A régiók vizsgálatok megállapítható, hogy érzékelhető pozitív változások mellett, nem történtek markáns módosulások a régiók közti viszony tekintetében a 2008-2020 közötti időszakban. Tendenciaként megfigyelhető, hogy a 2008-ban centrumként definiált területi egységek (Nyugat-Dunántúl, Dél-Dunántúl) 2020-ban is – a legtöbb esetben – kiemelkedő vagy országos átlag fölötti értékeket mutattak, míg a perifériának tartott (észak-alföldi, észak-magyarországi) régiók

mind a civilek iránti bizalmat, az adományozási kedvet, mind a szervezeti tagságot tekintve általánosságban alacsonyabb értékeket érnek el. A centrum és perifériás régiók esetében nagyobb arányban figyelhetjük meg a különböző alkotóelemekhez való viszonyok együtt mozgását, míg a többi régió esetében gyakrabban találkozunk egy-egy szegmens esetében a többbitől eltérő; kiugróan alacsony vagy magas értékkel.

Irodalomjegyzék

- Bartal Anna Mária (2022): Ifjúsági önkéntesség 2020 – avagy a hazai önkéntes-kutatások néhány falra hányt borsójáról, *Önkéntes Szemle*, 2(3): 131-138.
- Bauer Béla – Szabó Andrea (szerk.) (2005): *Ifjúság2004*. Gyorsjelentés. Mobilitás Ifjúságkutatási Iroda, Budapest.
- Bauer Béla – Szabó Andrea (szerk.) (2009): *Ifjúság2008*. Gyorsjelentés. Szociálpolitikai és Munkaügyi Intézet, Budapest.
- Bogáromi Eszter (2015): Dél-Dunántúl – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés in Nagy Ádám – Székely Levente: Harmadrészt - Magyar Ifjúság 2012, ISZT Alapítvány - UISZ Alapítvány - Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Böcskei Balázs – Fekete Mariann – Nagy Ádám – Szabó Andrea (2023a): „Carpe diem!” helyett „Carpe punctum!” - Új irányok az ifjúság véleményének megismerésében, *Kultúra és Közösség 1. szám, (megjelenés előtt)*.
- Böcskei Balázs – Fekete Marianna – Nagy Ádám – Szabó Andrea (2023b): „Az iskolában ennél jobb átlagom még soha nem volt: egyfolytában ötöst kaptam” – Az online oktatás a magyar fiatalok percepciói alapján – egy empirikus társadalomtudományi alapú kutatás első eredményei. *Új Pedagógiai Szemle, 1-2. szám (megjelenés előtt)*.
- Csizmadia Zoltán – Tóth Péter (2015): Nyugat-Dunántúl – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés in Nagy Ádám – Székely Levente: Harmadrészt - Magyar Ifjúság 2012, ISZT Alapítvány - UISZ Alapítvány - Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Fazekas Anna (2015): Dél-Alföld – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés in Nagy Ádám – Székely Levente: Harmadrészt - Magyar Ifjúság 2012, ISZT Alapítvány - UISZ Alapítvány - Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Gaszó Tibor – Szabó Andrea (2002): *Társadalmi közérzet, politikához való viszony*, In: Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László (szerk.): Ifjúság2000, Tanulmányok I. kötet. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest.
- Gyorgyovich Miklós (2022): *Az erős önkéntesidentitással bíró fiatal önkéntesek alakulása a koronavírus árnyékában*. In. Székely Levente (szerl.) HorizontON – Aktuális kérdések a magyarországi fiatalok élethelyzetéről és életmódjáról. Erzsébet Ifjúsági Alap Nkft – Társadalomkutató Kft. Budapest.
- Keane, John (2004): *A civil társadalom. Régi képzetek, új látomások*. Typotex Kiadó, Budapest.
- Kerpel-Fronius Balázs – Nagy Ádám – Fazekas Elek (2022): *Önkéntesség, civilség, ifjúsági szakma*. in Nagy Ádám (szerk.): A lábjegyzeten túl is. magyar ifjúságkutatás 2020. Excenter Kutatóközpont – Szociális Demokráciáért Intézet. Budapest.
- Nagy Ádám – Fekete Mariann (2020): *Ifjúságkutatási góltató – A 2020-as nagymintás ifjúságkutatás módszertani dilemmái* in. A. Gergely András, Kapitány Ágnes, Kapitány

- Gábor, Kovács Éva – Paksi Veronika (szerk.): Kultúra, közösség és társadalom – Tanulmányok Tibori Tímea tiszteletére Társadalomtudományi Kutatóközpont – Magyar Szociológiai Társaság, Budapest.
- Nagy Ádám – Székely Levente (szerk.) (2014): *Másodkézből. Magyar Ifjúság 2012*. ISZT Alapítvány – Kutatópont, Budapest.
- Nagy Ádám – Székely Levente (szerk.) (2015): *Harmadrészt. Magyar Ifjúság 2012*. ISZT Alapítvány – UISZ Alapítvány – Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Nagy Ádám – Székely Levente (szerk.) (2016): *Negyedszázad. Magyar Ifjúság 2012*. Iuvenis Ifjúságszakmai Műhely – ISZT Alapítvány – Excenter Kutatóközpont – Új Ifjúsági Szemle Alapítvány, Budapest.
- Nagy Ádám (2022): *A surveyn is túl*, in Nagy Ádám (szerk.): *A lábjegyzeten is túl – magyar ifjúságkutatás 2020*, Excenter, Budapest.
- Nagy Ádám (szerk.) (2018): *Margón kívül – magyar ifjúságkutatás 2016*. Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Nagy Ádám (szerk.) (2022): *A lábjegyzeten is túl – magyar ifjúságkutatás 2020*, Excenter Kutatóközpont – Szociális Demokráciáért Intézet, Budapest.
- Oross Dániel – Monostori Kristóf (2018): Gondolkodj globálisan, cselekedj lokálisan! in Nagy Ádám (szerk.): *Margón kívül, magyar ifjúságkutatás*, Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Ruff Tamás – Domokos Tamás (2015): *Közép-Dunántúl – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés*. in Nagy Ádám – Székely Levente: *Harmadrészt - Magyar Ifjúság 2012*, ISZT Alapítvány – UISZ Alapítvány – Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Szabó Andrea (1997): *Civil önszerveződések generációs metszetben*. MTA PTI, Budapest.
- Szabó Andrea – Bauer Béla – Laki László (2002): *Ifjúság2000 – Tanulmányok I*. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet, Budapest.
- Szabó Fanni – Nagy Zita Éva (2015): *Észak-Alföld – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés*. in Nagy Ádám – Székely Levente: *Harmadrészt - Magyar Ifjúság 2012*, ISZT Alapítvány – UISZ Alapítvány – Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Szeidl Blanka – Terplán Győző (2015): *Észak-Magyarország – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés*. in Nagy Ádám – Székely Levente: *Harmadrészt - Magyar Ifjúság 2012*, ISZT Alapítvány – UISZ Alapítvány – Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Székely Levente – Nagy Ádám (2015): *Közép-Magyarország – Regionális Ifjúsági Helyzetelemzés*. in Nagy Ádám – Székely Levente: *Harmadrészt – Magyar Ifjúság 2012*, ISZT Alapítvány – UISZ Alapítvány – Excenter Kutatóközpont, Budapest.
- Székely Levente (szerk.) (2013): *Magyar Ifjúság 2012 – Tanulmánykötet*. Kutatópont, Budapest.
- Székely Levente (szerk.) (2018): *Magyar fiatalok a Kárpát-medencében. Magyar Ifjúság Kutatás 2016*. Kutatópont – Enigma2001, Budapest.
- Székely Levente (szerk.) (2021): *Magyar fiatalok a koronavírus-járvány idején*. Tanulmánykötet a Magyar Ifjúság Kutatás 2020 eredményeiről. Enigma2001, Budapest.
- Williamson, Howard (ed.) (2002): *Supporting Young People in Europe: Principles, Policy and Practice, in International Reviews of National Youth Policy 1997- 2001 – a Synthesis Report*. Council of Europe.

Abstract

Regional civic presence and civic center-periphery relations based on the Hungarian large-scale youth research

The large-scale (8,000 people) survey-based youth research program implemented since the millennium. It tries to record the life situation of the 15-29 age group every four years what is partially suitable tool for painting a comprehensive picture of Hungarian youth. In our article, we examine on the basis of these data the relations to civic attitudes and to civil society. There are some publications to civilians, but the analysis that takes geographical inequalities (regionality, center-periphery) has not yet been made public. Primarily, we examined how regionality and – both geographically, socially, and economically – center-periphery relations are manifested in civil participation, time and money donations and trust in civilians.

Keywords: *Hungarian regions, center-periphery relations, sociodemographic characteristics, trust in civil organizations, donations of time and money, civil membership*